

KIRGISTAN

DPU-WIKP-424/441/2019; 15.11.2019

Ogólna sytuacja polityczna i w zakresie bezpieczeństwa w Kirgistanie.

1. PODSTAWOWE INFORMACJE

Powierzchnia kraju (całkowita): 199.951 km² [¹] [²].

Podział administracyjny: Podział administracyjny Republiki Kirgiskiej jest trójszczeblowy. Kraj podzielony jest na siedem obwodów administracyjnych: batkeński, czujski, dżalalabadzki, issyk-kulski, naryński, oszski i talaski oraz 2 miasta wydzielone Biszkek i Osz. Obwody podzielone są na rejony (łącznie jest ich 40), które z kolei dzielą się na miasta (31, w tym 2 ww. miasta o znaczeniu republikańskim, 12 obwodowych i 17 rejonowych), przysiółki typu miejskiego (9), przysiółki typu wiejskiego (3) i osiedla wiejskie i wsie (453). Miasto stołeczne Biszkek podzielone jest na 4 rejony. Do największych miast, oprócz Biszkeku, należą Osz, Dżalalabad, Talas, Tokmok, Czołpon-Ata, Naryn, Batken i Karakoł [³] [⁴] [⁵].

Ludność: 6 mln 389 tys. 500 osób (dane z marca 2019 r.) [⁶] [⁷].

Podstawowe informacje demograficzne: mediana wieku: 26,8 lat, współczynnik urodzeń: 2,59 dziecka/kobietę, ludność miejska: 36,6%, współczynnik tempa urbanizacji: 2,03%, analfabeci: 0,5%, współczynnik migracji zewnętrznych: -5,1/1000 mieszkańców [⁸] [⁹].

¹ *Central Asia: Kyrgyzstan*, w: The World Factbook - Central Intelligence Agency, CIA, Page last updated on November 13, 2019 (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kg.html>).

² *Краткий статистический справочник "Кыргызстан" 2016-2018*, w: Национальный статистический комитет Кыргызской Республики, 31.05.2019 (<http://www.stat.kg/media/publicationarchive/79fa8e42-f719-41b1-8456-c8662a18d282.pdf>).

³ *Kirgistan. Informacje o Kraju*, w: Informator Ekonomiczny Ministerstwa Spraw Zagranicznych, 27 stycznia 2014; ostatnia aktualizacja: 17 lipca 2018 (<https://informatorekonomiczny.msz.gov.pl/pl/azja/kirgistan/>).

⁴ *В Кыргызстане имеются 40 районов, 31 город и 453 аильных аймака*, w: Государственное Агентство по делам местного самоуправления и межэтнических отношений при Правительстве Кыргызской Республики (<http://www.gamsumo.gov.kg/ru/press-center/news/27>); *Краткий статистический справочник "Кыргызстан" 2016-2018*, w: Национальный статистический комитет Кыргызской Республики, 31.05.2019 (<http://www.stat.kg/media/publicationarchive/79fa8e42-f719-41b1-8456-c8662a18d282.pdf>).

⁵ *Central Asia: Kyrgyzstan*, w: The World Factbook - Central Intelligence Agency, CIA, Page last updated on November 13, 2019 (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kg.html>).

⁶ *Численность постоянного населения Кыргызской Республики по отдельным национальностям в 2009-2019гг.*, w: Национальный статистический комитет Кыргызской Республики, 24.03.2019 (<http://www.stat.kg/ru/statistics/download/operational/729/>).

⁷ *Краткий статистический справочник "Кыргызстан" 2016-2018*, w: Национальный статистический комитет Кыргызской Республики, 31.05.2019 (<http://www.stat.kg/media/publicationarchive/79fa8e42-f719-41b1-8456-c8662a18d282.pdf>).

⁸ *Central Asia: Kyrgyzstan*, w: The World Factbook - Central Intelligence Agency, CIA, Page last updated on November 13, 2019 (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kg.html>).

⁹ *Краткий статистический справочник "Кыргызстан" 2016-2018*, w: Национальный статистический комитет Кыргызской Республики, 31.05.2019 (<http://www.stat.kg/media/publicationarchive/79fa8e42-f719-41b1-8456-c8662a18d282.pdf>).

Podstawowe informacje ekonomiczne: PKB na głowę - ok. 3,7 tys. USD, ogólny poziom biedy: 25,6%; poziom skrajnej biedy: 0,8% (dane z 2017 r.), PKB według sektorów gospodarki: 14,6% rolnictwo, 31,2% przemysł, 54,2% usługi; struktura zatrudnienia: rolnictwo 48%, przemysł 12,5%, usługi 39,5%. [10] [11].

Skład etniczny: Kirgizi 73,5%, Uzbegy 14,7%, Rosjanie 5,5%, Dunganie 1,1%, pozostali 5,2% (w tym: Ujgurzy, Tadźycy, Turcy, Kazachowie, Tatarzy, Azerowie, Ukraińcy, Koreańczycy, Niemcy) [12] [13].

Skład religijny: muzułmanie - 90% (w tym 83% sunnici), chrześcijanie 7% (Rosyjski Kościół Prawosławny 3%, poza tym: inni prawosławni, protestanci i katolicy, głównie niemieckiego i ukraińskiego pochodzenia), pozostałe 3% (w tym Żydzi, buddyści, bahaiści) [14] [15].

2. USTRÓJ i SYTUACJA POLITYCZNA

Kirgistan jest demokratyczną republiką parlamentarną z systemem wielopartyjnym. Zgodnie z konstytucją, w Kirgistanie istnieją trzy rodzaje władzy: ustawodawcza (*Dżogorku Kenesz* – jednoizbowy parlament), wykonawcza (rząd na czele z premierem), sądownicza (Sąd Najwyższy i sądy rejonowe). W Kirgistanie obowiązuje system gabinetowo-parlamentarny. Głową państwa (prezydenta) wybiera się w wyborach powszechnych na okres 6 lat, bez prawa ponownego wyboru na drugą kadencję [16] [17].

Kirgistan, jako jedyny kraj w regionie Azji Centralnej oraz jeden z nielicznych obszaru postsowieckiego, jest od 2014 r. uznany w raporcie wolności Freedom House za państwo częściowo wolne (obok Ukrainy, Mołdawii, Gruzji i Armenii) i ma funkcjonujący system wielopartyjny z demokratycznymi wyborami. [18] [19].

¹⁰ *Central Asia: Kyrgyzstan*, w: The World Factbook - Central Intelligence Agency, CIA, Page last updated on November 13, 2019 (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kg.html>).

¹¹ *Краткий статистический справочник "Кыргызстан" 2016-2018*, w: Национальный статистический комитет Кыргызской Республики, 31.05.2019 (<http://www.stat.kg/media/publicationarchive/79fa8e42-f719-41b1-8456-c8662a18d282.pdf>).

¹² *Central Asia: Kyrgyzstan*, w: The World Factbook - Central Intelligence Agency, CIA, Page last updated on November 13, 2019 (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kg.html>).

¹³ *Краткий статистический справочник "Кыргызстан" 2016-2018*, w: Национальный статистический комитет Кыргызской Республики, 31.05.2019 (<http://www.stat.kg/media/publicationarchive/79fa8e42-f719-41b1-8456-c8662a18d282.pdf>).

¹⁴ *Religious Beliefs In Kyrgyzstan*, w: WorldAtlas.com, By Oishimaya Sen Nag, This page was last updated on April 26, 2018 (<https://www.worldatlas.com/articles/the-religious-beliefs-in-kyrgyzstan.html>).

¹⁵ *Central Asia: Kyrgyzstan*, w: The World Factbook - Central Intelligence Agency, CIA, Page last updated on November 13, 2019 (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kg.html>).

¹⁶ *Central Asia: Kyrgyzstan*, w: The World Factbook - Central Intelligence Agency, CIA, Page last updated on November 13, 2019 (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kg.html>).

¹⁷ *Краткий статистический справочник "Кыргызстан" 2016-2018*, w: Национальный статистический комитет Кыргызской Республики, 31.05.2019 (<http://www.stat.kg/media/publicationarchive/79fa8e42-f719-41b1-8456-c8662a18d282.pdf>).

¹⁸ *Freedom in the World 2017 - Kyrgyzstan*, w: Freedom House (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/kyrgyzstan>); *Freedom in the World 2018 - Kyrgyzstan*, w: Freedom House (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2018/kyrgyzstan>); *Freedom in the World 2019 - Kyrgyzstan*, w: Freedom House (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/kyrgyzstan>).

¹⁹ Wojciech Górecki, *Wybory prezydenckie w Kirgistanie*, w: Analizy OSW, 10 października 2017 (<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2017-10-18/wybory-prezydenckie-w-kirgistanie>).

2.1. Władza wykonawcza

Prezydent Kirgistanu

Głową państwa jest Prezydent Republiki Kirgiskiej, wybierany co 6 lat w wyborach powszechnych bez możliwości reelekcji. Prezydent zgodnie z intencją twórców konstytucji ma być symbolem państwa i arbitrem ponad bieżącymi podziałami politycznymi [20]. Ostatnie wybory prezydenckie w Kirgistanie (15 października 2017 r.) wygrał kandydat obozu władzy, były premier – Sooronbaj Żeenbekow, uzyskując 54,2% głosów (przy frekwencji około 56%) i wyprzedzając tym samym Omurbeka Babanowa (zdobył około 33%), lidera opozycyjnej partii Respublika – Ata Żurt i biznesmena. Misja OBWE uznała wybory za zasadniczo demokratyczne i dobrze zorganizowane. Należy przy tym dodać, iż ustąpienie szefa państwa po jednej kadencji (jak przewiduje kirgiska konstytucja) i wybór nowego w wolnych i konkurencyjnych wyborach stanowi precedens na tle sytuacji w innych państwach regionu [21].

Kolejne wybory prezydenckie w Kirgistanie przewidziane są na 2023 r. [22].

Naczelnym organem władzy wykonawczej jest Rada Ministrów, na czele której stoi premier. Premier określa strukturę rządu, który odpowiada za prowadzenie polityki gospodarczej, obronnej, socjalnej, kwestie edukacji, zdrowia etc. [23].

Po rezygnacji ze stanowiska premiera (w związku z ubieganiem się o fotel prezydenta) przez Sooronbaję Żeenbekowa, ustępujący prezydent Atambajew, mianował w dniu 26 sierpnia 2017 r. na stanowisko szefa rządu Sapara Isakowa, sprawującego dotychczas funkcję szefa gabinetu prezydenta (dnia 25 sierpnia w nadzwyczajnej sesji Zgromadzenia Narodowego deputowani zatwierdzili Isakowa na to stanowisko, wraz z przedłożonym programem oraz gabinetem nowego rządu) [24].

Dnia 19 kwietnia 2018 r. prezydent Kirgistanu Sooronbaj Żeenbekow podpisał rozporządzenie „O dymisji rządu Republiki Kirgiskiej”. Wcześniej tego samego dnia parlament Kirgistanu wyraził votum nieufności gabinetowi premiera Sapara Isakowa. 101 deputowanych zagłosowało „za”, tylko 5 – „przeciw” [25] [26]. Zdymisjonowanie rządu Isakowa zakończyło serię zmian personalnych, które Żeenbekow rozpoczął wkrótce po dojściu do władzy w listopadzie 2017 roku, usuwając ze stanowisk osoby mianowane przez swego poprzednika, w

²⁰ Kirgistan. Informacje o Kraju, w: Informator Ekonomiczny Ministerstwa Spraw Zagranicznych, 27 stycznia 2014; ostatnia aktualizacja: 17 lipca 2018 (<https://informatorekonomiczny.msz.gov.pl/pl/azja/kirgistan/>).

²¹ Wojciech Górecki, Wybory prezydenckie w Kirgistanie, w: Analizy OSW, 10 października 2017 (<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2017-10-18/wybory-prezydenckie-w-kirgistanie>).

²² Central Asia: Kyrgyzstan, w: The World Factbook - Central Intelligence Agency, CIA, Page last updated on November 13, 2019 (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kg.html>).

²³ Kirgistan. Informacje o Kraju, w: Informator Ekonomiczny Ministerstwa Spraw Zagranicznych, 27 stycznia 2014; ostatnia aktualizacja: 17 lipca 2018 (<https://informatorekonomiczny.msz.gov.pl/pl/azja/kirgistan/>).

²⁴ Kyrgyzstan's new prime minister appointed, w: Kabar News Agency, 26.08.2017, 15:11 (<http://kabar.kg/news/kyrgyzstans-new-prime-minister-appointed/>).

²⁵ Kirgistan: dymisja rządu, w: Studium Europy Wschodniej UW, 21.04.2018 (<https://studium.uw.edu.pl/kirgistan-dymisja-rzadu/>).

²⁶ RadioFreeEurope, Kyrgyz Ex-PM Isakov Charged With Corruption Over Power-Plant Shutdown , 30/05/2018 - <https://www.rferl.org/a/kyrgyz-ex-prime-minister-isakov-charged-corruption-power-plant-shutdown/29258993.html>

tym m.in. prokuratora generalnego [27]. Dnia 20 kwietnia 2018 r. funkcję premiera przejął Muchammetkałyj Abułgazijew [28].

2.2. Władza ustawodawcza

W dniu 4 października 2015 r. w Kirgistanie odbyły się wybory do Dżogorgu Kenesz (Rady Najwyższej – jednoizbowego parlamentu, w którym zasiada 120 deputowanych). W ich rezultacie w parlamencie znalazło się 6 partii. Wybory wygrała związana z prezydentem Socjaldemokratyczna Partia Kirgistanu (SDPK), zdobywając 27,4% głosów. Kolejne miejsce zajęła partia Respublika – Ata Dżurt z wynikiem 20,1%. Pozostałe partie, które dostały się do parlamentu, osiągnęły następujące wyniki: Kirgistan – 12,9%, Onuguu-Progres – 9,3%, Bir Bol – 8,5% i Ata Meken – 7,75%. Frekwencja w wyborach wyniosła 59%. Misja obserwacyjna OBWE doceniła sprawność przeprowadzenia wyborów oraz pluralizm opcji politycznych, jednak wyraziła zaniepokojenie wykryciem nieprawidłowości w 1/3 obserwowanych lokali wyborczych i aktywnym zaangażowaniem prezydenta w kampanię wyborczą po stronie SDPK [29] [30].

Kolejne wybory parlamentarne przewidziane są w 2020 r. [31].

3. SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

3.1. Konflikty zbrojne

W Kirgistanie nie toczą się obecnie działania wojskowe, w których uczestniczą wojska z innych krajów. W raportach instytucji oraz organizacji międzynarodowych brak jest informacji na temat działań wojskowych w rozumieniu konfliktu zewnętrznego – również w kontekście przyczyn ewentualnych masowych przesiedleń [32] [33] [34]. W kraju tym nie toczy się również konflikt wewnętrzny [35] [36] [37].

²⁷ Gazeta Prawna, *Kirgistan: Prezydent zdymisjonował rząd po wotum nieufności parlamentu*, 19/04/2018 – w: <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1118680,kirgistan-prezydent-zdymisjonowal-rzad-po-wotum-nieufnosci-parlamentu.html>

²⁸ *Central Asia: Kirgystan*, w: The World Factbook - Central Intelligence Agency, CIA, Page last updated on November 13, 2019 (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kg.html>).

²⁹ Wojciech Górecki, *Wybory prezydenckie w Kirgistanie*, w: Analizy OSW, 10 października 2017 (<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2017-10-18/wybory-prezydenckie-w-kirgistanie>).

³⁰ US Department of State, *2016 Country Reports on Human Rights Practices - Kyrgyz Republic*, 03.03.2017 – w: <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/#wrapper>

³¹ *Central Asia: Kirgystan*, w: The World Factbook - Central Intelligence Agency, CIA, Page last updated on November 13, 2019 (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kg.html>).

³² *Freedom in the World 2019 - Kirgystan*, w: Freedom House (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/kyrgyzstan>).

³³ *Annual report on the human rights situation in 2018 - Kirgystan*, w: HRW- Human Rights Watch, Published: 17 January 2019 (<https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/kyrgyzstan>).

³⁴ *Annual report on human rights in 2018: Kirgystan*, w: USDOS - US Department of State, Published: 13 March 2019 (<https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2018/sca/289250.htm>).

³⁵ OSAC: Kirgystan 2019 Crime & Safety Report, w: Overseas Security Advisory Council - Bureau of Diplomatic Security U.S. Department of State, 27.06.2019 (<https://www.osac.gov/Country/Kyrgyzstan/Content/Detail/Report/ac8fa4f9-e878-4c0c-b059-161f682cc4e1>).

³⁶ *UK Foreign Office: Foreign travel advice - Kirgystan*, w: UK Foreign and Commonwealth Office, Updated: 10 September 2019 (<https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/kyrgyzstan>).

³⁷ *Australian Government; Kyrgyz Republic Travel Advice*, Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, Last updated: 21 May 2019. Still current at: 15 November 2019 (https://smartraveller.gov.au/Countries/asia/central/Pages/kyrgyz_republic.aspx).

Za najmniej bezpieczne uznaje się kirgisko-uzbeckie i kirgisko-tadżyckie obszary przygraniczne i dolinę Ferghana, w tym miasta Osz, Dżalalabad i Batken. Sytuacja w zakresie bezpieczeństwa jest tam niestabilna i często zdarzają się przypadki przemocy i niepokojów społecznych. Również częste są raporty o działalności terrorystycznej w tym regionie [38] [39]. Na ww. obszarze zagrożenie stanowią również miny lądowe [40]. Siły bezpieczeństwa z Republiki Kirgiskiej, Uzbekistanu i Tadżykistanu monitorują region przygraniczny i losowo, ale stosunkowo często prowadzą tam operacje militarne [41]. Granice kirgisko-uzbecka oraz kirgisko-tadżycka podlegają czasowemu zamknięciu bez powiadomienia [42].

Dnia 13 marca 2019 r. na pograniczu kirgisko-tadżyckim miały miejsce starcia między lokalnymi mieszkańcami, w wyniku których zginęło dwóch obywateli Tadżykistanu, a trzech obywateli Kirgistanu zostało hospitalizowanych. Przyczyną tego incydentu było wznowienie przez Kirgistan prac budowlanych na kontrowersyjnej drodze w ww. okolicy [43]. W wyniku ww. aktów przemocy miejscowi z dwóch kirgiskich wiosek, Ak-Sai i Kok-Tash zostali ewakuowani. Sporny fragment granicy między Kirgistanem a Tadżykistanem został ponownie otwarty 18 marca po pomyślnym zakończeniu dwustronnych rozmów [44].

W 2019 r. w regionie Issyk-Kul dochodziło do gwałtownych ataków przeciwko miejscowym chrześcijanom i muzułmanom zaprzyjaźnionym z chrześcijanami. Sytuacja ta miała miejsce po ataku z października 2018 r. na młodego protestanta, Eldosa Sattara. Żadna z ofiar ataków nie złożyła oficjalnej skargi z powodu obawy przed ewentualnymi represjami [45].

³⁸ UK Foreign Office: *Foreign travel advice - Kyrgyzstan*, w: UK Foreign and Commonwealth Office, Updated: 10 September 2019 (<https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/kyrgyzstan>).

³⁹ Australian Government; *Kyrgyz Republic Travel Advice*, Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, Last updated: 21 May 2019. Still current at: 15 November 2019 (https://smartraveller.gov.au/Countries/asia/central/Pages/kyrgyz_republic.aspx).

⁴⁰ Australian Government; *Kyrgyz Republic Travel Advice*, Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, Last updated: 21 May 2019. Still current at: 15 November 2019 (https://smartraveller.gov.au/Countries/asia/central/Pages/kyrgyz_republic.aspx).

⁴¹ Australian Government; *Kyrgyz Republic Travel Advice*, Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, Last updated: 21 May 2019. Still current at: 15 November 2019 (https://smartraveller.gov.au/Countries/asia/central/Pages/kyrgyz_republic.aspx).

⁴² UK Foreign Office: *Foreign travel advice - Kyrgyzstan*, w: UK Foreign and Commonwealth Office, Updated: 10 September 2019 (<https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/kyrgyzstan>).

⁴³ Kirgistan od lat próbuje zbudować nowy odcinek drogi w tym regionie, wielokrotnie wstrzymując i wznowiając prace budowlane, podczas gdy negocjatorzy z obu krajów próbują osiągnąć formalne porozumienie o wyznaczeniu granic. Tadżykistan nalega, aby droga przecinająca sporne terytorium nie była budowana, dopóki nie dojdzie do porozumienia w sprawie dokładnej lokalizacji granicy – w: RFE/RL – Radio Free Europe/Radio Liberty, *Tajik Villager Killed In Dispute Over Road Near Kyrgyz Border*, 14/03/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2004304.html>

⁴⁴ RFE/RL – Radio Free Europe/Radio Liberty, *Residents Of Two Kyrgyz Villages Evacuated After Deadly Border Clashes*, 15/03/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2004617.html>

⁴⁵ Forum 18, *Fighting against violent extremism?*, 14/03/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/1458827.html>

3.2. Ustawodawstwo wyjątkowe

Stan wojenny; stan wyjątkowy; godzina policyjna; inne ważne

W Kirgistanie nie obowiązuje obecnie żadne ustawodawstwo nadzwyczajne. Informacji w tym zakresie nie znaleziono w ogólnodostępnych źródłach [46] [47] [48].

3.3. Główne zagrożenia bezpieczeństwa dla ludności cywilnej, w tym również niezwiązane z konfliktem zbrojnym

Przypadki masowych zbrodni przeciw cywilom (rzezie, ludobójstwo, pogromy) popełniane przez ugrupowania zbrojne lub spontanicznie przez miejscową ludność

W najnowszych raportach instytucji oraz organizacji międzynarodowych brak jest doniesień na temat tego rodzaju zagrożeń wobec ludności cywilnej [49] [50] [51].

Działania regularnych sił zbrojnych: bitwy, ostrzał artyleryjski, naloty z powietrza i inne (np. ostrzał przygraniczny), których ofiarami pada ludność cywilna

W najnowszych raportach instytucji oraz organizacji międzynarodowych brak jest doniesień na temat tego rodzaju zagrożeń wobec ludności cywilnej [52] [53] [54].

Działania o charakterze partyzanckim lub hybrydowym, pozaprawne działania odwetowe służb bezpieczeństwa (policji lub armii) skierowane przeciw ludności cywilnej (zamachy na konkretne osoby, pozaprawne egzekucje, pozaprawne przetrzymywanie cywili w obozach i innych miejscach odosobnienia). Zamachy terrorystyczne. Porwania

Zgodnie z cytowanymi źródłami, w Kirgistanie istnieje ryzyko zamachu terrorystycznego [55] [56]. W najnowszych raportach instytucji oraz organizacji międzynarodowych brak jest jednak doniesień o zamachach terrorystycznych przeprowadzonych w 2018 r. oraz w 2019 r., do

⁴⁶ *Freedom in the World 2019 - Kirgystan*, w: Freedom House (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/kyrgyzstan>).

⁴⁷ *Annual report on the human rights situation in 2018 - Kirgystan*, w: HRW- Human Rights Watch, Published: 17 January 2019 (<https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/kyrgyzstan>).

⁴⁸ *Annual report on human rights in 2018: Kirgystan*, w: USDOS - US Department of State, Published: 13 March 2019 (<https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2018/sca/289250.htm>).

⁴⁹ *Freedom in the World 2019 - Kirgystan*, w: Freedom House (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/kyrgyzstan>).

⁵⁰ *Annual report on the human rights situation in 2018 - Kirgystan*, w: HRW- Human Rights Watch, Published: 17 January 2019 (<https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/kyrgyzstan>).

⁵¹ *Annual report on human rights in 2018: Kirgystan*, w: USDOS - US Department of State, Published: 13 March 2019 (<https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2018/sca/289250.htm>).

⁵² *Freedom in the World 2019 - Kirgystan*, w: Freedom House (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/kyrgyzstan>).

⁵³ *Annual report on the human rights situation in 2018 - Kirgystan*, w: HRW- Human Rights Watch, Published: 17 January 2019 (<https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/kyrgyzstan>).

⁵⁴ *Annual report on human rights in 2018: Kirgystan*, w: USDOS - US Department of State, Published: 13 March 2019 (<https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2018/sca/289250.htm>).

⁵⁵ *UK Foreign Office: Foreign travel advice - Kirgystan*, w: UK Foreign and Commonwealth Office, Updated: 10 September 2019 (<https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/kyrgyzstan>).

⁵⁶ *Australian Government; Kyrgyz Republic Travel Advice*, Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, Last updated: 21 May 2019. Still current at: 15 November 2019 (https://smartraveller.gov.au/Countries/asia/central/Pages/kyrgyz_republic.aspx).

których doszłoby w Kirgistanie. W lutym 2018 r. władze kirgiskie zatrzymały mężczyznę podejrzanego o zaplanowanie zamachu samobójczego [57].

Należy przy tym zauważyć, iż w 2016 r. doszło do zamachu przeprowadzonego w dniu 30 sierpnia, którego celem była ambasada Chin w Biszkeku. W wyniku ataku terrorysty samobójcy rannych zostało trzech pracowników ambasady a budynek ambasady uległ znacznym uszkodzeniom. Jedyną ofiarą śmiertelną tego zajścia był sam zamachowiec, zidentyfikowany przez władze jako etniczny Ujgur. Z ustaleń władz wynika, że zamach został zorganizowany przez działające na terenie Syrii grupy, powiązane z frontem al-Nusrah. W ogólnodostępnych źródłach pojawiają się informacje o udaremnieniu przez służby w 2017 r. kilku prób zamachów. [58] [59] [60] [61]. Również w lutym 2018 r. władze zatrzymały mężczyznę podejrzanego o planowanie samobójczego zamachu [62].

Z treści raportów instytucji oraz organizacji międzynarodowych, a także z komunikatów agencji prasowych wynika, że w 2016 r. Państwowy Komitet Bezpieczeństwa Narodowego oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przeprowadziły – wg. różnych źródeł – od ośmiu do kilkudziesięciu operacji antyterrorystycznych, w wyniku których „zlikwidowanych” zostało trzech członków organizacji terrorystycznych, a 95 zatrzymanym osobom postawiono zarzuty dotyczące posiadania broni oraz dużej ilości ładunków wybuchowych. Amerykański Departament Stanu, w raporcie z lipca 2017 r. informuje o kilkudziesięciu operacjach o charakterze antyterrorystycznym prowadzonych przez służby kirgiskie. Według tych doniesień, przynajmniej 10 z tych operacji wymierzonych było przeciwko konkretnym osobom podejrzanym o planowanie działań o charakterze terrorystycznym. W wyniku przeprowadzonych operacji aresztowanych zostało 17 osób (w tym czterech obcokrajowców), [63] a jedna osoba poniosła śmierć. W przypadku 7 zatrzymanych ustalono, iż przeszli oni szkolenie poza Kirgistanem [64] [65].

Krwawe tłumienie protestów, zamieszek, buntów lub strajków

Jak informuje Amerykański Departament Stanu, obecny stan prawny w Kirgistanie dopuszcza wolność zgromadzeń, a rząd w ostatnich latach przestrzegał tego prawa. W innych

⁵⁷ Australian Government; *Kyrgyz Republic Travel Advice*, Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, Last updated: 21 May 2019. Still current at: 15 November 2019 (https://smartraveller.gov.au/Countries/asia/central/Pages/kyrgyz_republic.aspx).

⁵⁸ United States Department of State, *Country Reports on Terrorism 2017 - Kyrgyz Republic*, 19 September 2018 (<https://www.refworld.org/docid/5bcf1f9913.html>).

⁵⁹ Central.asia.news, *Kyrgyzstan thwarted Independence Day terrorist plot*, 12.09.2017 – w: http://central.asia-news.com/en_GB/articles/cnmi_ca/features/2017/09/12/feature-01

⁶⁰ Radio Free Europe/Radio Liberty, *Kyrgyzstan Says Four Suspects Plotting Terrorist Attacks Detained*, 28.06.2017 – w: <https://www.rferl.org/a/kyrgyzstan-four-terror-suspects-detained/28583350.html>

⁶¹ ArabNews, *Two militants killed in Kyrgyzstan shootout with police*, 29.08.2017 – w: <http://www.arabnews.com/node/1152336/world>

⁶² Australian Government; *Kyrgyz Republic Travel Advice*, 25.09.2018 – w: https://smartraveller.gov.au/Countries/asia/central/Pages/kyrgyz_republic.aspx

⁶³ Amerykański Departament Stanu nie precyzuje narodowości tych osób.

⁶⁴ United States Department of State, *Country Reports on Terrorism 2016 - Kyrgyz Republic*, 19.07.2017 – w: <https://www.state.gov/j/ct/rls/crt/2016/272233.htm>

⁶⁵ Agencja informacyjna „24.kg”, *17 terrorist attacks prevented in Kyrgyzstan in 2016*, 20.06.2017 – w: https://24.kg/english/55343_17_terrorist_attacks_prevented_in_Kyrgyzstan_in_2016/

ogólnodostępnych źródłach również nie znaleziono informacji stanowiących odstępstwo od tej oceny^[66] ^[67] ^[68].

W Kirgistanie zdarzają się demonstracje, uliczne wiece i publiczne zgromadzenia, których przebieg może stać się brutalny ^[69]. Do demonstracji dochodzi zarówno w Biszkeku, jak i w pozostałych częściach kraju ^[70].

W styczniu 2019 r. w Biszkeku miały miejsce antychińskie protesty (po raz trzeci w ostatnich miesiącach). Protestujący domagali się moratorium na wydawanie kirgiskich paszportów chińskim obywatelom (z wyjątkiem etnicznych Kirgizów), zbadania wszystkich chińskich przedsiębiorstw, sprawdzenia zasadności pożyczek zaciągniętych w Chinach oraz domagali się deportacji chińskich obywateli przebywających nielegalnie w Kirgistanie itp. Protestujący wyrazili także dezaprobatę dla małżeństw między kirgiskimi kobietami i chińskimi mężczyznami, domagając się zakazania rejestracji mieszanych małżeństw i kar dla nowożeńców. Inne poruszane postulaty były związane z korupcją na wysokim szczeblu, żądaniem wprowadzenia przejrzystości działań finansowych rządu, zwłaszcza w odniesieniu do chińskich dotacji i pożyczek ^[71].

Przestępczość zorganizowana

Przestępczość, w tym przestępczość z użyciem przemocy, jest częsta. Porwania, kradzieże i inne przestępstwa zdarzają się często. Przestępcy często udają policjantów. Zdarzają się także krwawe porachunki między grupami przestępczymi ^[72].

W opinii analityków instytucji oraz organizacji międzynarodowych monitorujących przestrzeganie praw człowieka, poważnym problemem jest zjawisko handlu kobietami (w tym małoletnimi) w kontekście przymusowej prostytucji za granicą. Należy przy tym zwrócić uwagę na przypadki współudziału w tego rodzaju procederach funkcjonariuszy organów ścigania (zarówno w zakresie czerpania korzyści z handlu, jak i wykorzystywania jego ofiar). Zjawisko handlu ludźmi dotyczy również mężczyzn w kontekście przymusowej pracy za granicą ^[73].

Kirgiskie organizacje pozarządowe, na które powołują się w swoich raportach instytucje i organizacje międzynarodowe, informowały o trwale występującym problemie porwań kobiet

⁶⁶ *Freedom in the World 2019 - Kirgystan*, w: Freedom House (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/kyrgyzstan>).

⁶⁷ *Annual report on the human rights situation in 2018 - Kirgystan*, w: HRW - Human Rights Watch, Published: 17 January 2019 (<https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/kyrgyzstan>).

⁶⁸ *Annual report on human rights in 2018: Kirgystan*, w: USDOS - US Department of State, Published: 13 March 2019 (<https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2018/sca/289250.htm>).

⁶⁹ *Australian Government; Kyrgyz Republic Travel Advice*, Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, Last updated: 21 May 2019. Still current at: 15 November 2019 (https://smartraveller.gov.au/Countries/asia/central/Pages/kyrgyz_republic.aspx).

⁷⁰ *UK Foreign Office: Foreign travel advice - Kirgystan*, w: UK Foreign and Commonwealth Office, Updated: 10 September 2019 (<https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/kyrgyzstan>).

⁷¹ CACI – Central Asia-Caucasus Institute, *Protest Against Chinese Migrants in Kirgystan: Sinophobia or Demands for Social Justice?*, 16/04/2019 – w: <http://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13568-protest-against-chinese-migrants-in-kyrgyzstan-sinophobia-or-demands-for-social-justice?.html>

⁷² *Australian Government; Kyrgyz Republic Travel Advice*, Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, Last updated: 21 May 2019. Still current at: 15 November 2019 (https://smartraveller.gov.au/Countries/asia/central/Pages/kyrgyz_republic.aspx).

w celu zawarcia tradycyjnego (nieposiadającego mocy prawnej) małżeństwa [74]. Praktyka ta, choć nielegalna z punktu widzenia prawa, jest dość głęboko zakorzeniona w kirgiskiej tradycji. Od kilku lat władze starają się zmienić ten stan rzeczy m.in. poprzez zwiększenie od 2012 r. kary za tego rodzaju czyn do 10 lat pozbawienia wolności [75].

4. KARA ŚMIERCI

Kirgistan należy do krajów w którym nie jest wykonywana i orzekana kara śmierci [76].

5. WOLNOŚĆ PRZEMIESZCZANIA SIĘ I ZMIANY MIEJSCA ZAMIESZKANIA

Przepisy regulujące swobodę poruszania się i zmiany miejsca zamieszkania: np. prawne ograniczenia dot. meldunku; fizyczna możliwość zmiany miejsca pobytu; skala migracji wewnętrznych: główne kierunki i problemy z tym związane; sytuacja osób wewnętrznie przesiedlonych

Konstytucja Kirgistanu przewiduje swobodę przemieszczania się, podróży zagranicznych, emigracji oraz repatriacji. Rząd na ogół szanuje to prawo, a obywatele zwykle mogą swobodnie przemieszczać się po kraju [77], choć dziennikarze i obrońcy praw człowieka czasem napotykają zakazy i inne przeszkody [78]. Kirgiskie przepisy migracyjne zabraniają podróży za granicę obywatelom, którzy mają lub mieli dostęp do informacji sklasyfikowanych jako tajemnica państwowa, dopóki informacje nie zostaną odtajnione [79].

Jak wynika z ogólnodostępnych raportów i materiałów analitycznych obywatele Kirgistanu wyjeżdżają z kraju głównie w poszukiwaniu poprawy warunków życia [80]. Według oficjalnych danych najwięcej obywateli Kirgistanu wyjechało do Federacji Rosyjskiej (640 tys. osób) i Kazachstanu (35 tys. osób). Kolejnymi krajami wyjazdu obywateli Kirgistanu są: Turcja (30 tys. osób), USA (ok. 15 tys. osób), Włochy (5,5 tys. osób), Korea (5 tys. osób), Niemcy (5 tys. osób), ZEA (3 tys. osób), Wielka Brytania (2 tys. osób) [81] [82].

Od 1989r. migracje wewnętrzne Kirgizów zwiększyły się znacznie. Obecnie obserwuje się cztery główne kierunki przemieszczania się ludności – z terenów wiejskich na tereny miejskie, z oddalonych górskich miejscowości do dolin, z obszarów peryferyjnych do centrów

⁷⁴ Więcej informacji na temat zjawiska porwań w celu zawarcia małżeństwa pod przymusem, dostępnych w odpowiedzi WIKP nr: DPU-WIKP- 424/154/2010; 08.07.2010 dostępnej w bazie danych Światowid.

⁷⁵ *Annual report on human rights in 2018: Kyrgyzstan*, w: USDOS - US Department of State, Published: 13 March 2019 (<https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2018/sca/289250.htm>).

⁷⁶ Cornell Law School, *Death Penalty Database – Vietnam* – w: <https://www.deathpenaltyworldwide.org/country-search-post.cfm?country=Vietnam>

⁷⁷ *Annual report on trafficking in persons (covering April 2018 to March 2019)*, w: USDOS - US Department of State Published: 20 June 2019 (<https://www.state.gov/reports/2019-trafficking-in-persons-report-2/kyrgyz-republic/>).

⁷⁸ *Freedom in the World 2019 - Kyrgyzstan*, w: Freedom House (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/kyrgyzstan>).

⁷⁹ *Annual report on human rights in 2018: Kyrgyzstan*, w: USDOS - US Department of State, Published: 13 March 2019 (<https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2018/sca/289250.htm>).

⁸⁰ Kyrgyzstan, w: International Organization for Migration (<https://www.iom.int/countries/kyrgyzstan>).

⁸¹ *Нелегалы зарабатывают меньше*, w: Российская газета - Неделя - Киргизия № 3 (7761), 10.01.2019 06:27 (<https://rg.ru/2019/01/10/tret-trudovyh-migrantov-iz-kirgizii-hotela-by-ostatsia-zhit-v-rossii.html>).

⁸² *Статистика. Количество граждан Кыргызской Республики поставленных на миграционный учет по странам пребывания в 2018 году*, w: Государственная служба миграции при Правительстве Кыргызской Республики (<http://ssm.gov.kg/полезная-информация/статистика/>).

administracyjnych i ekonomicznych oraz ogólnie z południa na północ. Biszkek, Osz oraz region Doliny Chui stołeczny oferują lepszy dostęp do usług, w tym do edukacji, jednak osoby przybywające tam z prowincji i nie posiadające wystarczającego wykształcenia szybko ulegają marginalizacji i stają się zarzewiem przestępczości. Skala migracji wewnętrznych jest prawdopodobnie niedoszacowana ze względu na fakt, iż duża część osób zmieniających swoje miejsce zamieszkania, nie rejestruje się w nowym miejscu, w szczególności w dużych miastach takich jak Biszkek i Osz [83].

PODSUMOWANIE

Kirgistan jest demokratyczną republiką parlamentarną z systemem wielopartyjnym oraz systemem klasycznego trójpodziału władzy. Ostatnie wybory parlamentarne (2015) oraz prezydenckie (2017) ugruntowały demokratyczny charakter kraju. Misja OBWE uznała wybory za zasadniczo demokratyczne i dobrze zorganizowane.

Na terytorium Kirgistanu nie toczy się żaden konflikt zewnętrzny ani wewnętrzny, jednakże władze przeprowadzają okresowo działania/operacje o charakterze antyterrorystycznym. Działania te w opinii obserwatorów nie powodują masowych przesiedleń ludności. Za najmniej bezpieczne uznaje się kirgisko-uzbeckie i kirgisko-tadżyckie obszary przygraniczne i dolinę Ferghana, w tym miasta Osz, Dżalalabad i Batken.

W Kirgistanie istnieje ryzyko zamachu terrorystycznego. Niemniej jednak w ostatnim czasie nie doszło w tym kraju do żadnego tego rodzaju zdarzenia. W Kirgistanie dochodzi czasem do demonstracji, które mogą przybierać brutalny charakter. Należy jednak podkreślić, że obecny stan prawny dopuszcza wolność zgromadzeń, a rząd w ostatnich latach przestrzegał tego prawa.

Konstytucja Kirgistanu przewiduje swobodę przemieszczania się, podróży zagranicznych, emigracji oraz repatriacji. Rząd na ogół szanuje to prawo, a obywatele zwykle mogą swobodnie przemieszczać się po kraju, choć dziennikarze i obrońcy praw człowieka czasem napotykać zakazy i inne przeszkody.

BIBLIOGRAFIA:

Annual report on human rights in 2018: Kyrgyzstan, w: USDOS - US Department of State, Published: 13 March 2019 (<https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2018/sca/289250.htm>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Annual report on the human rights situation in 2018 - Kyrgyzstan, w: HRW- Human Rights Watch, Published: 17 January 2019 (<https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/kyrgyzstan>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Annual report on trafficking in persons (covering April 2018 to March 2019), w: USDOS - US Department of State Published: 20 June 2019 (<https://www.state.gov/reports/2019-trafficking-in-persons-report-2/kyrgyz-republic/>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Australian Government; Kyrgyz Republic Travel Advice, Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, Last updated: 21 May 2019. Still current at: 15 November 2019

⁸³ Academia, Debating Internal Migrations in Kyrgyzstan 09/02/2013 w: ([https://www.academia.edu/2899739/on Internal migration in Kyrgyzstan](https://www.academia.edu/2899739/on_Internal_migration_in_Kyrgyzstan)).

(https://smartraveller.gov.au/Countries/asia/central/Pages/kyrgyz_republic.aspx), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Central Asia: Kyrgyzstan, w: The World Factbook - Central Intelligence Agency, CIA, Page last updated on November 13, 2019 (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kg.html>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Kirgistan: dymisja rządu, w: Studium Europy Wschodniej UW, 21.04.2018 (<https://studium.uw.edu.pl/kirgistan-dymisja-rzadu/>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Kirgistan. Informacje o Kraju, w: Informator Ekonomiczny Ministerstwa Spraw Zagranicznych, 27 stycznia 2014; ostatnia aktualizacja: 17 lipca 2018 (<https://informatorekonomiczny.msz.gov.pl/pl/azja/kirgistan/>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Kyrgyzstan, w: International Organization for Migration (<https://www.iom.int/countries/kyrgyzstan>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Kyrgyzstan's new prime minister appointed, w: Kabar News Agency, 26.08.2017, 15:11 (<http://kabar.kg/eng/news/kyrgyzstans-new-prime-minister-appointed/>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Freedom in the World 2017 - Kyrgyzstan, w: Freedom House (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/kyrgyzstan>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Freedom in the World 2018 - Kyrgyzstan, w: Freedom House (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2018/kyrgyzstan>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Freedom in the World 2019 - Kyrgyzstan, w: Freedom House (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/kyrgyzstan>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

OSAC: Kyrgyzstan 2019 Crime & Safety Report, w: Overseas Security Advisory Council - Bureau of Diplomatic Security U.S. Department of State, 27.06.2019 (<https://www.osac.gov/Country/Kyrgyzstan/Content/Detail/Report/ac8fa4f9-e878-4c0c-b059-161f682cc4e1>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Religious Beliefs In Kyrgyzstan, w: WorldAtlas.com, By Oishimaya Sen Nag, This page was last updated on April 26, 2018 (<https://www.worldatlas.com/articles/the-religious-beliefs-in-kyrgyzstan.html>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

UK Foreign Office: Foreign travel advice - Kyrgyzstan, w: UK Foreign and Commonwealth Office, Updated: 10 September 2019 (<https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/kyrgyzstan>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

United States Department of State, *Country Reports on Terrorism 2017 - Kyrgyz Republic*, 19 September 2018 (<https://www.refworld.org/docid/5bcf1f9913.html>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Wojciech Górecki, *Wybory prezydenckie w Kirgistanie*, w: Analizy OSW, 10 października 2017 (<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2017-10-18/wybory-prezydenckie-w-kirgistanie>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

В Кыргызстане имеются 40 районов, 31 город и 453 аильных аймака, w: Государственное Агентство по делам местного самоуправления и межэтнических отношений при Правительстве Кыргызской Республики (<http://www.gamsumo.gov.kg/ru/press-center/news/27>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Краткий статистический справочник "Кыргызстан" 2016-2018, w: Национальный статистический комитет Кыргызской Республики, 31.05.2019 (<http://www.stat.kg/media/publicationarchive/79fa8e42-f719-41b1-8456-c8662a18d282.pdf>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Нелегалы зарабатывают меньше, w: Российская газета - Неделя - Киргизия № 3 (7761), 10.01.2019 06:27 (<https://rg.ru/2019/01/10/tret-trudovyh-migrantov-iz-kirgizii-hotela-by-ostatsia-zhit-v-rossii.html>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku;

Статистика. Количество граждан Кыргызской Республики поставленных на миграционный учет по странам пребывания в 2018 году, w: Государственная служба миграции при Правительстве Кыргызской Республики (<http://ssm.gov.kg/полезная-информация/статистика/>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku.

Численность постоянного населения Кыргызской Республики по отдельным национальностям в 2009-2019гг., w: Национальный статистический комитет Кыргызской Республики, 24.03.2019 (<http://www.stat.kg/ru/statistics/download/operational/729/>), odczyt z dnia 15 listopada 2019 roku.